

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

SECȚIA A TREIA

CAUZA DANIEL IONEL CONSTANTIN ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 17034/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

30 iunie 2009

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Daniel Ionel Constantin împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, *judecători*, și Stanley Naismith, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 9 iunie 2009,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 17034/03, introdusă împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Daniel Ionel Constantin („reclamantul”), a sesizat Curtea la 9 aprilie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul se plângea, în special, de o atingere adusă dreptului de acces la instanță, ca urmare a anulării acțiunii sale pentru neplata taxelor judiciare de timbru.

4. La 29 aprilie 2008, președintele secției a treia a hotărât să comunice Guvernului capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

Reclamantul, domnul Daniel Ionel Constantin, s-a născut în 1973 și locuiește în Brăila.

Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către reclamant, se pot rezuma după cum urmează.

1) Originea cauzei

5. Prin hotărârea rămasă definitivă din 22 decembrie 1999, Judecătoria Brăila a obligat reclamantul la plata către soția sa, M.C., a pensiei alimentare lunare pentru cei doi copii minori ai lor, în valoare de 150 000 lei, până la majoratul copiilor.

6. În iulie 2001, reclamantului i s-a adus la cunoștință că, la 19 mai 1999, custodia celor doi copii ai săi îi fusese acordată bunicii maternе.

7. Prin hotărârea rămasă definitivă din 15 septembrie 2000, Judecătoria Brăila a pronunțat divorțul din culpă comună a reclamantului și a soției M.C. și a stabilit valoarea pensiei alimentare care trebuia plătită copiilor minori de către ambii părinți.

8. Prin hotărârea din 5 iulie 2001, la cererea bunicii copiilor, Judecătoria Brăila a majorat pensia alimentară care trebuia plătită de către reclamant. Cu toate acestea, la 26 noiembrie 2001, în urma recursului reclamantului, Tribunalul Brăila a casat hotărârea citată anterior, considerând că era de competența autorității administrative care s-a pronunțat cu privire la dreptul de custodie să stabilească valoarea pensiei alimentare.

2) Acțiunea în daune-interese împotriva Ministerului Finanțelor

9. La 22 ianuarie 2002, reclamantul a sesizat instanțele cu o acțiune în daune-interese împotriva Ministerului Finanțelor Publice. Acesta susținea că, prin hotărârea Judecătoriei Brăila din 22 decembrie 1999, fusese obligat în mod eronat să plătească pensia alimentară către M.C., în timp ce dreptul de custodie a copiilor fusese încredințat bunicii maternе. Valoarea daunelor-interese solicitate de către reclamant era de 800 milioane de lei, din care 600 milioane de lei cu titlu de prejudiciu material și 200 milioane de lei cu titlu de prejudiciu moral.

10. La 12 iunie 2002, în temeiul Legii nr. 146/1997, instanța a stabilit taxele judiciare de timbru care trebuiau plătite de către reclamant la 25 695 000 lei vechi românești (ROL), și anume aproximativ 811 EUR la rata de schimb stabilită de Banca Națională. Pe motiv că nu desfășura activități remunerate, reclamantul a solicitat amânarea plății taxelor judiciare de timbru pentru o perioadă de șase luni, în temeiul art. 21 din Legea nr. 146/1997. Instanța a amânat termenul de judecată și a trimis solicitarea reclamantului la Direcția Generală a Finanțelor Publice a Județului Brăila („D.G.F.P.”)

11. Printr-o notă nemotivată din 3 iulie 2002, D.G.F.P. a refuzat să acorde reclamantului amânarea plății taxelor judiciare de timbru. Printr-o notă din 8 august 2002, în urma contestației reclamantului, Ministerul Finanțelor Publice l-a informat pe acesta că decizia D.G.F.P. era definitivă.

12. În urma ședinței din 6 septembrie 2002, judecătoria a audiat doi martori propuși de reclamant, F.T. și O.D., a constatat că acesta plătitise o parte din taxele judiciare de timbru în valoare de 63 000 lei și a amânat termenul de judecată pentru a obține răspunsul din partea Ministerului Finanțelor Publice la contestația formulată de reclamant împotriva notei din 3 iulie 2002.

13. La 26 septembrie 2002, judecătoria a amânat termenul de judecată și l-a informat, în același timp, pe reclamant că avea obligația să plătească taxele judiciare de timbru.

14. Prin hotărârea din 4 octombrie 2002, Judecătoria Brăila a anulat acțiunea reclamantului pentru neplata taxelor judiciare de timbru.

15. Reclamantul a formulat apel, invocând dreptul său de acces la instanță garantat de art. 21 din Constituție și de art. 6 din Convenție.

16. Prin hotărârea din 17 decembrie 2002, Tribunalul Brăila a respins apelul. Această hotărâre a fost confirmată în ultimă instanță de Curtea de Apel Galați, la 19 februarie 2003.

3) Procedurile de executare silită împotriva lui F.T.

17. Prin două hotărârile rămase definitive din 23 octombrie 2002 și 9 septembrie 2003, instanțele interne l-au somat pe F.T., proprietar al apartamentului în care reclamantul locuiește în calitate de chiriaș și martor propus de reclamant în procedura de daune-interese, să plătească cheltuielile pentru apa curentă și electricitate. În octombrie și decembrie 2003, au fost inițiate proceduri de punere în executare silită a ambelor hotărâri. Executorii judecătorești l-au informat pe F.T. că, în caz de neplată, urmau să dispună vânzarea imobilului acestuia.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

18. Dispozițiile legale relevante sunt descrise în hotărârea *Weissman și alții împotriva României* [nr. 63945/00, pct. 20-21, CEDO 2006-... (extrase)], și în hotărârea *Iorga împotriva României* (nr. 4227/02, pct. 22-25, 25 ianuarie 2007).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

19. Reclamantul pretinde că a fost privat de dreptul de acces la instanță, ca urmare a respingerii acțiunii sale pentru neplata taxelor judiciare de timbru, a căror sumă era, potrivit acestuia, excesivă și nejustificată. Reclamantul invocă art. 6 § 1 din Convenție, ale cărei dispoziții relevante sunt redactate după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

20. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

21. Guvernul subliniază că România nu este singurul stat membru în Consiliul Europei care solicită justițiabililor să plătească anticipat taxe judiciare de timbru în cauzele civile și comerciale. Această practică este conformă cu art. 6 § 1 din Convenție (*Tolstoy-Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 1995, seria A nr. 316-B, p. 80-81, pct. 61). Citând cauza *Philis împotriva Greciei* (nr. 18989/91, hotărâre din 12 octombrie 1994), Guvernul consideră, de asemenea, că obligația în sine de a plăti taxe judiciare de timbru în mod proporțional nu este contrară Convenției.

22. În plus, Guvernul susține că suma impusă reclamantului pentru taxele judiciare de timbru, și anume 811 euro, nu poate fi considerată ca fiind excesivă în raport cu valoarea pretențiilor acestuia și că reclamantul nu demonstrase, în cererea sa de amânare a plății pe o perioadă de șase luni, că se afla în imposibilitatea de a plăti taxele judiciare de timbru menționate anterior.

23. Reclamantul contestă acest argument și susține că îi era imposibil să plătească taxele judiciare de timbru impuse, întrucât nu desfășura activități remunerate la momentul respectiv, și că întâmpina deja multe dificultăți cu privire la plata pensiei alimentare care îi fusese impusă. Prin urmare, acesta consideră că limitarea accesului la instanță este disproporționată.

2. Motivarea Curții

24. Curtea observă că, în speță, acțiunea reclamantului în daune-interese a fost anulată pentru neplata taxelor judiciare de timbru, al căror quantum era calculat sub forma unui procent din valoarea în litigiu. Cu privire la scopul legitim urmărit, Curtea admite că un astfel de sistem are ca scop limitarea acțiunilor abuzive în justiție și strângerea de fonduri pentru bugetul justiției. În consecință, este necesar să se examineze caracterul proporțional al limitării dreptului de acces la instanță în prezenta cauză (a se vedea, *Iorga* citată anterior, pct. 41).

25. Curtea s-a pronunțat de mai multe ori în cauze ce au ridicat probleme similare celor din prezenta speță și a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție (*Weissman și alții împotriva României* citată anterior, pct. 32-44, și *Iorga împotriva României* citată anterior, pct. 34-52). După ce a examinat toate elementele prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat niciun fapt și niciun argument care să poată conduce la o concluzie diferită în prezenta speță.

26. Într-adevăr, Curtea observă că, în speță, taxele datorate se ridicau la 25 645 000 ROL, și anume 811 EUR. Această sumă era în mod evident foarte mare în raport cu situația concretă a reclamantului, care nu avea venituri și era deja responsabil pentru plata unei pensii alimentare. Prin urmare, Curtea apreciază că valoarea taxei reprezenta o obligație excesivă pentru reclamant și că este greu de imaginat cum ar fi putut acesta să își procure prin mijloace proprii suma impusă.

27. Or, deși este adevărat că sistemul național prevede pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente posibilitatea de a obține o scutire a taxelor judiciare de timbru, nu este mai puțin adevărat că aceasta a fost considerată drept nesatisfăcătoare de către Curte în raport cu cerințele art. 6 § 1 din Convenție [*Weissman și alții împotriva României* (dec.), nr. 63945/00, 28 septembrie 2004 și *Iorga* citată anterior, pct. 47-49].

28. Curtea constată că, în dreptul român, Legea nr. 146/1997 a fost modificată prin Legea nr. 195 din 25 mai 2004 care prevede că acordarea de scutiri, reduceri sau reeșalonări pentru plata taxei de timbru este de acum înainte de competența instanțelor. Totuși, această posibilitate nu exista la momentul faptelor.

29. Având în vedere aceste elemente și după efectuarea unei evaluări globale a faptelor, Curtea nu observă motive justificate pentru a se îndepărta de jurisprudența sa citată anterior. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA CELELALTE CAPETE DE CERERE

Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 și pe art. 13 din Convenție

30. Invocând art. 6 § 1 și art. 13 din Convenție, reclamantul se plânge de inechitatea procedurii din fața Judecătoriei Brăila care a pronunțat hotărârea din 22 decembrie 1999.

31. Curtea observă că nu reiese din dosar că reclamantul a introdus un recurs împotriva acestei hotărâri. Prin urmare, Curtea respinge acest capăt de cerere pentru neepuizarea căilor de atac interne.

Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție

32. Reclamantul pretinde, de asemenea, încălcarea drepturilor sale garantate de art. 8 din Convenție, ținând seama de faptul că, prin sentința din 5 iulie 2001, Judecătoria Brăila l-a obligat în mod eronat la plata unei pensii alimentare.

33. Curtea observă că sentința din 5 iulie 2001 a fost anulată definitiv prin decizia din 26 noiembrie 2001 a Tribunalului Brăila. Prin urmare, Curtea respinge acest capăt de cerere ca fiind în mod vădit nefondat.

Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 14 din Convenție

34. Invocând art. 14 din Convenție, reclamantul consideră că a suferit o discriminare pe motive de origine socială și avere, ca urmare a anulării acțiunii sale introduse împotriva Ministerului Finanțelor Publice pentru neplata taxelor judiciare de timbru.

35. Curtea constată că reclamantul nu și-a susținut cererea și că niciun indiciu al încălcării acestui articol nu reiese din dosar. Prin urmare, Curtea respinge capătul de cerere ca fiind în mod vădit nefondat (a se vedea, în același sens, *SC Marolux S.R.L. și Jacobs împotriva României*, nr. 29419/02, pct. 44, 21 februarie 2008).

Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 34 din Convenție

36. Reclamantul denunță obstrucționarea exercitării acțiunii sale în fața Curții în urma procedurilor de executare silită inițiate de către autoritățile naționale împotriva lui F.T., proprietar al apartamentului în care locuiește în prezent reclamantul și martor propus de acesta în procedura introdusă împotriva Ministerului Finanțelor Publice.

37. Curtea constată că din dosar nu reiese că exercitarea dreptului de a formula o cerere în justiție în temeiul art. 34 din Convenție a fost obstrucționat sau că au fost făcute presiuni asupra reclamantului pentru ca acesta să își retragă cererea. Legătura de cauzalitate între

introducerea prezentei cereri și procedurile de executare silită inițiate împotriva lui F.T. este prea mică pentru a constitui o încălcare a acestui articol. Prin urmare, Curtea respinge capătul de cerere ca fiind în mod vădit nefondat.

Cu privire la capătul de cerere întemeiat pe art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

38. Invocând în esență art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamantul se plânge de faptul că anularea acțiunii sale în daune-interese l-a privat de o sumă de bani pe care consideră că a plătit-o necuvenit, cu titlu de pensie alimentară.

39. Curtea observă că, în raport cu suma pe care o solicita în instanță, reclamantul nu deținea o creanță concretă echivalând cu un „bun”, în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Prin urmare, aceasta respinge capătul de cerere ca fiind incompatibil *ratione materiae* cu convenția.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

40. Art. 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

41. Reclamantul solicită 60 000 EUR cu titlu de prejudiciu material, și anume valoarea pretențiilor sale în litigiul înaintat instanțelor interne. Acesta solicită, de asemenea, 210 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

42. Guvernul apreciază că, în ceea ce privește prejudiciul material, nu există o legătură de cauzalitate între prejudiciul pretins și pretinsa încălcare a Convenției. De asemenea, potrivit acestuia, Curtea nu poate face speculații cu privire la rezultatul procesului în cazul în care acțiunea reclamantului nu ar fi fost anulată pentru neplata taxelor judiciare de timbru.

43. Cu privire la prejudiciul moral pretins, Guvernul consideră că o eventuală hotărâre judecătorească de condamnare ar putea constitui, în sine, o reparație suficientă a prejudiciului moral pretins de reclamant. În orice caz, Guvernul face referire la sumele acordate pentru prejudiciul moral în cauze similare.

44. Curtea constată că, în speță, singura bază care trebuie reținută pentru acordarea unei reparații echitabile constă în faptul că reclamantul nu a beneficiat de un drept de acces la instanță, în conformitate cu art. 6 § 1 din Convenție.

45. Pe baza elementelor de care dispune, Curtea consideră că reclamantul nu a demonstrat că prejudiciul material pretins este într-adevăr rezultatul anulării acțiunii sale pentru neplata taxelor judiciare de timbru [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kudła împotriva Poloniei* (GC), nr. 30210/96, pct. 164, CEDO 2000-XI, *Dactylidi împotriva Greciei*, nr. 52903/99, pct. 57, 27 martie 2003 și *Iorga*, citată anterior, pct. 64]. În orice caz, Curtea nu poate face speculații cu privire la rezultatul procedurilor interne în cazul în care nu ar fi fost încălcat dreptul de acces la instanță. În consecință, nimic nu justifică acordarea în favoarea reclamantului a unei despăgubiri cu acest titlu. Curtea reamintește propria jurisprudență consacrată conform căreia, atunci când un reclamant este victima unei încălcări a art. 6 din Convenție, acesta trebuie plasat într-o situație similară celei în care s-ar afla în cazul în care nu ar fi fost încălcate

cerințele acestei dispoziții [*Sejdovic împotriva Italiei* (GC), nr. 56581/00, pct. 126, CEDO 2006-..., *Lungoci împotriva României*, nr. 62710/00, pct. 55 și 56, 26 ianuarie 2006, *Perlala împotriva Greciei*, nr. 17721/04, pct. 35, 22 februarie 2007, *Sfrijan împotriva României*, nr. 20366/04, pct. 48, 22 noiembrie 2007].

47. În speță, Curtea reamintește că art. 322 pct. 9 C. proc. civ. permite revizuirea unui proces pe plan intern în cazul în care Curtea a constatat încălcarea drepturilor unui reclamant (cf. hotărârea *Sfrijan*, citată anterior, pct. 48).

48. Având în vedere aceste circumstanțe, Curtea consideră că măsura de reparație cea mai potrivită pentru reclamant ar fi redeschiderea, la cererea acestuia, a procedurii în timp util și cu respectarea cerințelor art. 6 § 1 din Convenție (a se vedea *Sfrijan*, citată anterior, pct. 48).

49. Cu privire la prejudiciul moral, Curtea admite că reclamantul a putut suferi o frustrare ca urmare a anulării acțiunii sale. Pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă 3 000 EUR cu acest titlu.

B. Cheltuieli de procedură

50. Reclamantul nu solicită rambursarea cheltuielilor de judecată și lasă acest aspect la aprecierea Curții.

51. Guvernul subliniază că reclamantul a omis să solicite o sumă cu acest titlu.

52. Curtea reamintește că, în temeiul art. 41 din Convenție, pot fi rambursate doar cheltuielile pentru care s-a stabilit că au fost într-adevăr efectuate, că au fost necesare și rezonabile [a se vedea, printre altele, *Nikolova împotriva Bulgariei* (GC), nr. 31195/96, pct. 79, CEDO 1999-II].

53. Ținând seama de faptul că reclamantul nu a solicitat rambursarea cheltuielilor de procedură, Curtea decide să nu îi acorde nicio sumă cu acest titlu.

PENTRU ACESTE MOTIVE, În unanimitate, CURTEA,

1. Declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție și inadmisibilă în ceea ce privește celelalte capete de cerere invocate de reclamant;

2. Hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;

3. Hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 3 000 EUR (trei mii euro) pentru prejudiciul moral;

b) că suma respectivă trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății și că este necesar să se adauge la aceasta orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

c) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 30 iunie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Stanley Naismith
Grefier adjunt

Josep Casadevall
Președinte